

GEVANGENISSEN IN EUROPA: LOKAAL JURIDISCH NIEUWS

In deze samenvatting willen het *European Prison Litigation Network (Europees Netwerk voor Gevangenisgeschillen)*, haar leden en partners nationale advocaten en maatschappelijke organisaties informeren over de belangrijkste juridische ontwikkelingen op het gebied van gevangenisrecht. We hopen dat u hierdoor de Europese trends beter inziet en gebruikt in uw juridische praktijk. Deze samenvatting omvat **14 lidstaten van de Europese Unie** evenals **Oekraïne, Moldavië, het Verenigd Koninkrijk en Rusland**.

We kijken uit naar uw feedback hoe we deze samenvatting zo gebruiksvriendelijk mogelijk kunnen maken voor u.

OVERZICHT VAN GEVANGENIS JURIDISCH NIEUWS

MAART-MEI 2023

CONTACT MET DE BUITENWERELD ■ In Duitsland herhaalde een hogere regionale rechtbank dat de administratieve gevangenis bij het afwijzen van verzoeken om gevangenisverlof concrete elementen moet geven die een risico op ontsnapping of het plegen van nieuwe misdaden aantonen.

In **Griekenland** heeft de openbare aanklager van het Hooggerechtshof een [circulaire uitgegeven over het recht van gevangenen om ernstig zieke naaste familieleden te bezoeken of, in geval van overlijden, hun begrafenis bij te wonen](#). De circulaire volgt op de publicatie van een [arrest van het EHRM](#) waarin een schending werd vastgesteld in het geval van een gevangene die zijn zieke moeder niet kon bezoeken en later haar begrafenis niet kon bijwonen.

In **Polen** heeft de commissaris voor de mensenrechten een verklaring afgelegd waarin hij kritiek uitte op recente wijzigingen van het wetboek van strafrecht die in de praktijk de [toegang van gevangenen tot telefoongesprekken hebben beperkt](#).

In **Roemenië** heeft de gevangenisdirectie, op aanbeveling [van de Volksadvocaat](#), de maximale periode waarbinnen de penitentiaire administratie enveloppen en postzegels moet verstrekken aan gevangenen teruggebracht van 30 naar zeven dagen.

In **Spanje** oordeelde het Hooggerechtshof dat gevangenen [verzoeken om kortdurend gevangenisverlof ingediend door gedetineerden binnen een periode van drie maanden moeten onderzoeken](#) – behalve in uitzonderlijke gevallen. De door verzoeker in deze zaak beklagde termijn van zes maanden werd buitensporig lang geacht.

In **Oekraïne** werd bij decreet een proefproject opgezet voor het verlenen van [betaalde diensten aan gedetineerden in voorlopige hechtenis](#), waaronder toegang tot internet en telefooncommunicatie. Het decreet roept enkele vragen op over het waarborgen van de privacy van gedetineerden, evenals de daaropvolgende opslag en het beheer van opnames van privécommunicatie.

DETENTIEOMSTANDIGHEDEN ■ In **België** oordeelde een Klachtencommissie dat de detentieomstandigheden van een gevangene in een overvolle cel [in strijd waren met artikel 3 van EVRM](#). De commissie, die in beginsel belast is met de toetsing van individuele beslissingen van de gevangenisdirecteur, pakt daarmee een structureel probleem in de Belgische gevangenis aan. Eveneens in **België** werden de jaarverslagen vrijgegeven van de Gevangentoezichtcommissies, belast met het toezicht op de detentieomstandigheden.

In **Frankrijk** oordeelde het hoogste administratieve hof in het voordeel van ngo's die een klacht hadden ingediend tegen de erbarmelijke detentieomstandigheden in een van de gevangenissen van het land, en [gelastte dat dringende maatregelen moesten worden genomen](#). In zijn beslissing nam het Hooggerechtshof de bevindingen van een bezoek van een parlamentslid aan de gevangenis in aanmerking, wat in tegenspraak was met de restrictieve benadering van de zaak door de administratieve rechtbank. Eveneens in **Frankrijk** beval een administratieve rechtbank van eerste aanleg de staat om [dringende maatregelen te nemen om de detentieomstandigheden](#) in een van de gevangenissen van het land [te verbeteren](#). De rechtbank baseerde haar oordeel op de harde conclusies van het NPM naar aanleiding van haar bezoek aan deze gevangenis enkele maanden eerder.

In **Duitsland** [oordeelde](#) het Federale Constitutionele Hof [dat gedetineerden een beslissing om hen over te brengen naar een andere instelling kunnen aanvechten](#), zelfs nadat de overplaatsing is gebeurd.

In **Litouwen** wordt een [zevende tussenhuis](#) geopend, gericht op het voorbereiden van gevangenen op vrijlating.

In **Polen** heeft de commissaris voor de mensenrechten een verklaring afgegeven waarin kritiek wordt geuit op de praktijk om [gedetineerden het recht te ontzeggen hun eigen kleding te dragen](#) in halfopen gevangenissen.

In **Spanje** bepaalde [een protocol, ondertekend tussen de Spaanse centrale gevangenisadministratie en de gevangenisadministratie van de Baskische regio](#), het "optimaal" en "operationeel" (d.w.z. maximaal) aantal gevangenen voor elk van de drie gevangenissen in de Baskische regio.

GEZONDHEID ■ In **Oostenrijk** kunnen, als gevolg van wijzigingen in het wetboek van strafrecht en de gevangeniswetgeving, in september 2023 tientallen mensen die vastzitten onder het regime van preventieve detentie worden vrijgelaten [zonder voldoende te zijn voorbereid op hun herintegratie in de gemeenschap](#).

In **Bulgarije** oordeelde een administratieve rechtbank de klacht van een gehandicapte gevangene, dat ze een onmenselijke en vernederende behandeling had ondergaan omdat [de gevangenisdirectie haar niet had voorgesteld aan de bevoegde commissie om haar handicap vast te stellen](#), ontvankelijk. De gevangenisadministratie kwam uiteindelijk in actie en de rechtbank beëindigde de procedure zonder de grondigheid te onderzoeken.

In **Litouwen** [bracht](#) de ombudsman [een rapport uit](#) waarin hij een aantal tekortkomingen constateerde bij de preventie en behandeling van besmettelijke ziekten in detentie (hepatitis B en C, tuberculose, hiv/aids en seksueel overdraagbare aandoeningen).

In **Moldavië** lijdt het gezondheidszorgsysteem in gevangenissen nog steeds onder verschillende tekortkomingen, zoals [benadrukt in een recente gezamenlijke indiening bij de VN door Promo-LEX en EPLN](#).

In **Polen** [verzette](#) het ministerie van Justitie [zich tegen het voorstel om gevangenen niet-invasieve diagnostische methoden voor hepatitis C aan te bieden](#), met het argument dat de gezondheidsdiensten die aan gevangenen worden aangeboden niet mogen verschillen van die in het reguliere gezondheidszorgsysteem.

In **Portugal** [wees](#) een hof van beroep [de aanvraag af van een gevangene af die had verzocht om overplaatsing van een gevangenisziekenhuis naar een civiel psychiatrisch ziekenhuis](#) om zijn straf uit te zitten nadat hij was aangevallen door andere gevangenen.

GEVANGEN BUITENLANDERS ■ In **Hongarije** heeft de regering [een decreet aangenomen waarin de vrijlating wordt gelast van gevangengenomen buitenlanders die schuldig zijn bevonden aan mensensmokkel](#). Mensen die onder dit nieuwe mechanisme zijn vrijgelaten, moeten het land binnen drie dagen verlaten. In de praktijk worden ze niet bewaakt.

LEVENSLANGE GEVANGENISSTRAF ■ In **Duitsland** oordeelde het Federale Grondwettelijk Hof dat de bevoegde rechtbanken, bij het onderzoeken van aanvragen van gedetineerden met levenslange gevangenisstraf voor voorwaardelijke vrijlating, [rekening moeten houden met de leeftijd en de levensverwachting](#) van de verzoeker, naast het risico op recidive en de reeds uitgezeten tijd.

Het EHRM heeft de **Moldavische** regering een zaak voorgelegd over de [toegang tot onderwijs van een tot levenslang veroordeelde gevangene](#).

STRAFRECHT ■ In de **Tsjechische Republiek** kondigde de regering een reeks [wijzigingen aan in het wetboek van strafrecht met als doel de strafpopulatie terug te dringen](#), aangezien het land een hoog aantal opsluitingen kent in vergelijking met het EU-gemiddelde.

In **Duitsland** heeft een reeks [wijzigingen in het wetboek van strafrecht het tarief aangepast om een onbetaalde strafrechtelijke boete om te zetten in een vrijheidsstraf](#). De wijzigingen zouden ook het aantal

mensen verlagen dat moet worden opgenomen in centra die therapie bieden voor alcohol- en drugsmisbruik gerelateerd aan strafbare feiten, wat zou leiden tot een toename van mensen met drugs- en alcoholafhankelijkheidsproblemen in het gewone gevangenisstelsel.

In **Litouwen** hebben [wijzigingen in het wetboek van strafrecht de drempel verhoogd voor schade](#) veroorzaakt door bepaalde vermogensdelicten, economische en financiële delicten die de ernst van het delict bepalen. Hierdoor zullen minder delicten als ernstige misdrijven worden gekwalificeerd, wat gevolgen heeft voor de duur van de vrijheidsstraf die kan worden opgelegd.

GEVANGENISPERSONEEL ■ In **Polen** heeft de commissaris voor mensenrechten, naar aanleiding van berichten in de media over gevallen van [pesten van jonge gevangenisbewaarders door hun superieuren](#), de gevangenisdienst om aanvullende informatie verzocht over de omvang van het fenomeen en de maatregelen die zijn genomen om het tegen te gaan.

In **Portugal** waarschuwde de directeur-generaal van herintegratie- en gevangenisdiensten van Portugal voor een [personeelstekort in de gevangenis en de vergrijzing van gevangenisbewakers en technici](#) – de gemiddelde leeftijd is boven 50 jaar.

GEVANGENISSEN IN OORLOGSTIJD ■ In **Rusland** stelde een groep parlementsleden wijzigingen voor aan de Militaire Dienstwetgeving om het [sluiten van militaire dienstcontracten met personen met een strafblad mogelijk te maken en veroordeelden vrij te laten die militaire dienstcontracten hebben ondertekend](#). Dit komt tegen een achtergrond van massale aanwerving van gevangenen door het Russische particuliere militaire bedrijf Wagner en de Russische autoriteiten om oorlog te voeren in Oekraïne.

PROCEDURERECHTEN ■ In **Bulgarije** heeft het *Bulgaarse Helsinki-comité* de eerste [handleiding](#) van het land [voor zelfhulpgeschillen voor gevangenen](#) uitgebracht. Ook in **Bulgarije** blijven administratieve rechtbanken zeer lage vergoedingen toekennen voor onmenselijke en vernederende behandeling van gevangenen die in slechte detentieomstandigheden worden vastgehouden.

In **Polen** [riep](#) de commissaris voor de mensenrechten [op tot veranderingen in de klachtenprocedures](#) binnen gevangenis, aangezien het huidige systeem er niet in slaagt een grondig en effectief onderzoek naar klachten te waarborgen, als gevolg van wijzigingen die in 2022 zijn aangenomen.

In **Portugal** oordeelde een hof van beroep dat wanneer gevangenen in huisarrest hun verplichtingen niet nakomen en hun straf kan worden vervangen door een vrijheidsstraf, de bevoegde rechtbank hen [op straffe van nietigheid moet horen en hun beslissing naar behoren moet motiveren](#).

STEMRECHT ■ In **Bulgarije** hebben tientallen gevangenen die tijdens de parlementsverkiezingen van april 2023 niet mochten stemmen, een aanvraag ingediend bij het EHRM.

In **Griekenland** [oordeelde](#) het Openbaar Ministerie van het Hooggerechtshof [dat de aanvullende straf van ontneming van het stemrecht die aan bepaalde gevangenen was opgelegd vóór de inwerkingtreding van het nieuwe wetboek van strafrecht, komt te vervallen](#). Hierdoor konden gevangenen deelnemen aan de Griekse parlementsverkiezingen van mei 2023.

VEILIGHEID ■ In **België** oordeelde een Hof van Beroep dat de [fouilleringen met knieval](#) die werden opgelegd aan de beklaagden van de bomaanslagen in Brussel in 2016 voordat ze naar de rechtbank werden overgebracht om hun proces bij te wonen, geen wettelijke basis hadden en beval ze de Belgische autoriteiten een einde te maken aan deze praktijk.

In **Hongarije** heeft de regering een wetsvoorstel gepubliceerd om de gevangeniswetgeving te wijzigen. In het wetsvoorstel wordt voorgesteld [een beoordelingsschema](#) in te voeren [voor gedetineerden](#) wier gedrag, in combinatie met een mechanisme voor het toekennen of aftrekken van scores, bepalend zal zijn voor hun indeling en hun plaatsing in verschillende categorieën van detentieregimes.

In **Spanje** ondertekenden de Catalaanse gevangenisadministratie en verschillende vakbonden van gevangenisbewaarders [een actieplan](#) om de veiligheid in Catalaanse gevangenis te verbeteren, dat [veel kritiek kreeg van lokale ngo's](#). Eveneens in **Spanje** sloot de Catalaanse regering een contract met een particulier beveiligingsbedrijf om een [AI-systeem](#) te ontwikkelen [op basis van biometrische herkenning om te anticiperen op incidenten](#) in een van de gevangenis in de regio.

In het **Verenigd Koninkrijk** geven [wijzigingen in de regels voor tucht in gevangenis en instellingen voor jonge delinquenten](#) de rechter de bevoegdheid om te beoordelen of een zaak correct naar hem is doorverwezen, en zo niet, om de zaak terug te verwijzen naar de gevangenisdirecteur.

STRAFAANPASSING ■ In **Rusland** heeft het Grondwettelijk Hof richtlijnen gegeven voor het [herberekenen van gevangenisstraffen voor gevangenen die verkeerdelijk naar een inrichting met een](#)

[strenger regime zijn gestuurd](#). Ook in **Rusland** is door wijzigingen in het wetboek van strafrecht de [leeftijdsgrens opgetrokken waarboven geen dwangarbeid kan worden opgelegd](#). Deze wijziging weerspiegelt plannen van de Russische Penitentiaire Dienst (FSIN) en het ministerie van Justitie om gevangenen actief te betrekken bij de uitvoering van de FSIN-staats- en particuliere commerciële contracten.

In het **Verenigd Koninkrijk** oordeelde het Hooggerechtshof dat de [regels van de Commissie Voorlopige Vrijlating, die gevangenis- en reclasseringsambtenaren en psychologen ervan weerhouden een mening of aanbeveling te geven](#) over de geschiktheid van een gevangene voor vrijlating of overplaatsing naar open gevangenisomstandigheden, onwettig zijn. Eveneens in het **Verenigd Koninkrijk** gaf het Hooggerechtshof advies over de juiste [reikwijdte van de risicobeoordeling die de Commissie Voorlopige Vrijlating moet uitvoeren op gevangenen die straffen van bepaalde tijd uitzitten](#), en over hoe de Commissie Voorlopige Vrijlating [onbewezen beschuldigingen over een gevangene kan gebruiken](#).

ZELFMOORD ■ In **Spanje** heeft de Baskische gevangenisadministratie een nieuw protocol goedgekeurd voor zelfmoordpreventie in de gevangenis. Het protocol versterkt onder meer de rol van zogenaamde "ondersteunende gedetineerden" die tot taak hebben gedetineerden met suïcidale neigingen bij te staan en te begeleiden, en die voor deze taak een specifieke training en vergoeding zullen ontvangen.

MARTELPRAKTIJKEN & ZIEKTEBEHANDELING ■ In **Oekraïne** is een [nieuwe procedure](#) ingevoerd [voor het dwangmatig voeden van gevangenen](#) die weigeren te eten. Als gevolg van tal van tekortkomingen kan worden gesteld dat de nieuwe procedure niet voldoet aan de vereisten die worden gesteld in de richtlijnen van het EHRM en de CPT.

LEES HET VOLLEDIGE DOCUMENT OP ONZE WEBSITE >>

Bijzondere dank aan onze [leden en partners](#) voor het gezamenlijk opstellen van deze samenvatting!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Parijs

Frankrijk

contact@prisonlitigation.org

Deze samenvatting wordt gefinancierd door de Europese Unie en het Robert Carr Fonds. De gepresenteerde standpunten en meningen komen alleen van de auteurs en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Europese Unie, de Europese Commissie of het Robert Carr Fonds. Noch de Europese Unie, de Europese Commissie of het Robert Carr Fonds zijn hiervoor aansprakelijk.

**ROBERT
CARR
FUND** For civil
society
networks

